

RECENZIJIA / REVIEW

UDK 1 KANT, 1.

(103-104)

*Davor Ljubimir: Kantova četiri pitanja, Demetra, Zagreb, 2010., 365 str.
ISBN 978-953-225-113-5*

Filozofiranjem protiv usmrćenja života

Što mogu znati? Što trebam činiti? Čemu se smijem nadati? Što je čovjek? Tako glase u podnaslovu knjige navedena četiri poznata Kantova pitanja s kojima, kako je smatrao, svakoga od nas suočava sama ljudska priroda. No s obzirom na težinu tih pitanja i na bitna razilaženja u pristupu njima, bilo je iluzorno očekivati da bi neki prosječan čovjek mogao ponuditi odgovore koji bi eventualno bili svima prihvatljivi i ujedno usklađeni s dostignućima onodobne filozofije i znanosti. Stoga Kant preuzima na sebe težak zadatak da u ime kritički oprezne i ujedno autoritativne umnosti na ta pitanja odgovori.

Neki filozofi dijele povijest filozofije na onu do Kanta i na onu poslije Kanta, naime do i

poslije njegova glavnog djela *Kritika čistog uma*. Jer to djelo značilo je bitan preokret u filozofijskom mišljenju. Zajedno s još dvije kritike, praktičkog uma i snage suđenja, ono čini kritičku jezgru Kantova filozofiranja. Tumačenja Kanta u pravilu polaze od tih glavnih djela i zaokupljena su analizom njegovih odgovora na prva dva pitanja. Tek u novije vrijeme onom zadnjem pitanju – u koje su, kako Kant kaže, „uračunata“ sva prethodna – počelo se posvećivati više pozornosti i pridavati mu veće značenje.

Autor ove knjige Davor Ljubimir je pitanje „Što je čovjek?“ ne samo po važnosti izjednačio s prethodnima, nego polazeći upravo od njega i od Kantovih

manjih, često zanemarenih radova pokušao iznijeti na vidjelo ono što stoji u pozadini njegovih glavnih, široj publici namijenjenih djela. Pritom je koristio i Kantove osobne zapise te zabilješke studenata s njegovih predavanja, odnosno biografske napise njegovih suvremenika. Iz te neuobičajene perspektive bačeno je svjetlo na cjelokupno Kantovo filozofiranje koje ga prikazuje iznenađujuće drukčijim od onoga što nude uobičajena školska tumačenja, koja slijede jednostrane pristupe filozofijskih interpreata iz prošlosti.

Knjiga je podijeljena u pet poglavlja. Naslov prvoga je „Put k čovjeku“, dok su ostalima u naslovu navedena redom ona četiri pitanja. Na samom početku knjige nalazi se odjeljak „Isključivo instinktom nagonjen čovjek-životinja“, a na samom kraju „Izazovi umom vođenu životu“. Čitav tekst između njih je sustavan izvod, korak po korak, puta od bića koje se još ne može u punom smislu riječi nazvati čovjekom, do posve razvijene ljudskosti kojom bi trebao vladati um. Taj izvod slijedi prvo korake uma u kojima on nastoji steći prevlast nad nagonima i žudnjama, a potom Kantovo vrlo složeno artikuliranje čovjekova spoznavanja, djelovanja

i nadanja po mjeri uma, odnosno umom vođena života. Tijekom čitavog izvođenja, koje se trudi strogo pridržavati samih Kantovih riječi, u središtu pozornosti su, pored umnosti, moć ljudske fantazije, žuđenja, boli, duboke dosade koja koči pulsiranje života, zatim igre i pretvaranja, baš kao i pitanje slobode, vjere i providnosti.

Tako provedenim „uračunavanjem“ pitanja o spoznaji, djelovanju i nadanju u pitanje o čovjeku, Davor Ljubimir je ponudio svoj odgovor na mogući upit o tome zašto je čitav ustroj Kantove misli – vrlo kompleksne i izražene nezgrapnim stilom – upravo takav kakav jest, a ne drukčiji, te zašto iz njega proizlaze upravo oni odgovori koje je Kant dao, a ne neki drugi. Sažeto kazano, ono što pokreće i pronosi Kantovo filozofiranje autoru se pokazalo kao strahom prožeta teška i neprekidna borba sa stanjima koja bitno ugrožavaju čovjekovu životnost i koja vode usmrćenju života i okrenutosti ništavilu: s indiferentnošću i beznadnom dosadom. Na aktualnost takve borbe ukazano je i u izvatku iz teksta otisnutom s unutarnje strane omota knjige.

Deša Šehović – Sarić